

Nag-unang Sinemanang Magasin Sa Binisaya

Bisaya

September 19, 2013

Karon,
Available na sa
National Bookstores
ug Merriam &
Webster Bookstores
Nationwide!

Mga Sugilanon:

Pastillas

Ni Emeterio S. Sumagang

Ug Nabuntagan Ang Buwan

Ni Eric S.B. Libre

Artikulo:

Tabletas Nga Miracle Fruit Ug Cherimoya

Ni Zac B. Sañan

Balak Sa Semana:

usa ka higayon nga imong gipaluto ang akong mga tudlo

Ni Vanie Michmir

MARY JOY APOSTOL

Kuha ni Wilson Fernandez

Mary Joy Apostol:

PADAYONG NAMITUON ANG SHOWBIZ CAREER

HUMAN sa maayong pag-arte ni Mary Joy Apostol sa pelikulang "Birdshot", padayon karon nga miarangkada ang *showbiz* career sa aktres.

Ang naasoyng pelikula nga gidirehan ni Direk Mikhail Red ug giipilan usab nila ni John Arcilla, Arnold Reyes, Ku Aquino, ug daghan pang uban mao ang *biggest break* ni Mary Joy. Gawas nga siya ang bida nga aktres, midang usab siya og *acting awards* sa maong pelikula. Ang ulahing pasidungog nga iyang nadawat mao ang 2nd Eddys Awards sa Society of Philippine Entertainment Editors (SPEEd).

Matan-aw usab si Mary Joy sa mga pelikulang "Hospicio" ug "Eerie". Ang "Hospicio" gibidahan ni Lousa Andalao sa pagdumala ni Direk Bobby Bonifacio. Samtang ang "Eerie", giipilan nila ni Charo Santos, Bea Alonzo, Jake Cuenca, Maxene Magalona, ug daghan pang uban ubos sa direksiyon giipon ni Direk Mikhail Red.

Gipadayag ni Majoy (angga ni Mary Joy) nga dako ang iyang kalipay sa nanghitabo karon sa iyang *showbiz* career.

"Oo naman po, super happy po ako sa takbo ng showbiz career ka, sobra! Sobrang happy po, kasi may mga new doors po for me na nag-open. Medyo may halong kaba rin po and excitement," matod aktres.

Sa "Hospicio", gidala niya ang papel ni Karla, usa sa mga *Hospicio residence*. Matod pa ni Majoy, mora kinig rehabilitasyon ug ang pelikulang "Hospicio" usa kuno ka *horror-thriller* movie.

Nalakbitan sa aktres nga angay atngan sa mga motan-aw og sine ang ilang pelikula nga *entry* sa umaabot nga Cinema One Originals 2018.

"Maganda po 'yung story and expect po nila na matalakot po sila sa film na ito. Ire-recommend ko po ito sa mahuhilig sa horror-thriller dahil I'm sure po na titili sila kapag napanood po nila 'yung movie, hehehe," sa aktres pu nga nagpahiyom.

Usa usab siya karon sa mga *cast* sa gisugdan nang teleserye sa ABS-CBN nga giulohag "Los Bastardos". Mao nga gawas sa pelikula, hinay-hinay na usab nga mikulit og ngalan sa telebisyon ang *talented* nga dalaga nga kaupat na migawas sa "Maalaala Mo Kaya".

Excited kaayo si Majoy sa "Los Bastardos", sanglit kini maoy una niyang teleserye.

"Siempre po super-happy and

excited po dahil first teleserye ko po ito," malipayong sagsay ni Majoy.

Ning maong teleserye, mahimo niyang ka-*love*team si Albie Casiño nga nakula niya sukad sa pagka bata.

Nakurat lagi unta si Majoy nga dana diay siyay kapares apan malipayon siya sa pagkasayod nga si Albie ang maong lalaki. Kay kinsa ba siya nga modumili nga makauban ang usa ka maayong laking aktor ug usab kabahin ra usab kini sa iyang trabaho.

Gawas ni Mary Joy ug Albie, makita usab sa "Los Bastardos" sila si Jake Cuenca, Diego Loyzaga, Marco Gumabao, Joshua Colet, Ronaldo Valdez, Maxime Medina, Kylie Verzosa, Ritz Azul, Jane Oineza, Mica Javier, ug daghan pang uban.

JAKE CUENCA

ShowbizTsika

NI HIMAYA A. DAGOHOY

Usa ka Dakong Kontradiksiyon

BAG-O lang natapos ni Jake Cuenca ang *pag-shooting* sa "Kontradiksiyon" ug *excited* na siya nga makita kini sa *puting tabi* sa dili pa siya mobalik sa Amerika. Sa maong *indie film*, gidala niya ang papel sa usa ka ahente sa Philippine Drug Enforcement Agency (PDEA) diin iyang ka-*love*team ang *GMA-7* actress nga si Kris Bernal.

Gihinubay ni Jake nga usa siya ka dakong kontradiksiyon sa maong pelikula. Usa siya ka *advocate* sa *anti-drug* hangtod nga miabot ang panahon nga usa siya sa naaspektohan apil na ang iyang pamilya. Ug miabot sa punto nga ang iyang gilabanan maoy na iyang gikontra karon.

Proud siya sa direktor sa "Kontradiksiyon" nga si Njel de Mesa, usa ka *Palanca Award-winning writer/director* nga mao say misulat sa *screenplay* sa "Respeto", ang Best Film sa Cinemalaya 2017.

"I'm just very excited to be working with Direk Njel. I'm a fan of his works like Respeto. He understands because he's also in theater aside from mainstream showbiz. For me, it's just a good opportunity to work with him, with Universal Records, with Bell Films and actors na hindi ko rin nakakainsabaho like Kris Bernal, Puelo Paraiso—my co-actors are all memorable, my pleasure working with them," pu'ng pa ni Jake.

Dunay pagka politikal ang tema sa maong pelikula. Apan matod pa ni Jake, wala siyay ikahatag nga opinyon bahin niini ilabi na sa *EJK* o *extra-judicial killing* nga nanghitabo sa Pilipinas.

"For me, I don't have any opinion regarding politics. Why? Because I didn't vote and if I didn't vote, wala akong karapatang magsalita. That's also my stand on the States, I'm also an American citizen. There's a lot of things that I don't like that's going on with the States and the Philippines but like I've said, I didn't vote," padayag ni Jake.

Nagpasalamat si Jake nga bisan og busy sila sa ilang mga *schedule* ug dunay mga panahon nga lisod nga magkatapok ang tanang *cast* sa *shooting*, natapos ra gyod ang pelikula ug gidahom nga ipagawas kini sa unang buwan sa 2019.

Unang higayon nga nakauban ni Jake sa trabaho ang *Kapuso* actress nga si Kris Bernal. Ug nalipay siya kay puro *positive* ang *gi-post* sa dalaga bahin niya diha sa *social media*. Kay sa *last shooting day* nila, gikuhaan ang *love scene* nila ni Kris dangan usab sa tinuod nga pagpaulawom nila sa *drug test*.

Sa Pilipinas na mag-celebrate si Jake Cuenca sa iyang *birth*day nga mahitabo sa Disyembre 30. Kinahanglan magpabilin siya sa nasod karong Puskog ug Bag-ong Tuig kay siya

ang bida sa "Barbados", usa ka teleserye sa ABS-CBN. Sa 2019, plano na niyang mobalik sa Amerika aron ipadayon ang pagtuon sa aktng.—

Lainlaing klase sa baratong mga ukay-ukay.

SEGUN sa akong naobserbahan, ang wa gyod motaas sa mga palaliton mao ang ukay-ukay. Kining mga segunda manong baligya gikan sa bag, sapatos, t-shirt, pantalon, punda, kurtina ug uban pa naghaha sa atong mga tiyaggi ug sa mga taboan. Gani, adunay panulihon nga nag-ingon, "ang ukay-ukay makalipay." Timuod gyod. Sa di pa ka mopalit, magsige kay ukay-ukay aron makakitag pisay.

Niadlong nagtungha pa ko sa elementarya, mga 1958, diha na kining mga ukay-ukay. Ang tawag ini kaniadto "relip", gikan sa pulong "relief". Kaniadto maulaw kong mosul-ob sa akong pantalon sa eskulahan kay sungogon ko sa akong mga klasmeyt, "Hala! nagsuot ka ana nga dugay rung namatay ang tag-ya." Apan wa na lang nako tagda hangtod nga nauso ang pagsul-ob og relip kay barato lagi kaayo. Paglabay sa panahon, kini gitawag

na pod og unra. Gitawag og unra aron kaha dili mabisto nga mga *second hand* diay kini nga mga sinina? Hangtod man gani sa *high school* na ko, nanagsul-ob ming tibook pamilya sa mga bisteng relip.

Apan kanus-a ba gyod nagsugod ang ukay-ukay sa Pilipinas? Sa akong pagpanukiduki, kini ang akong nakutlo sa usa ka websayt:

"In a study by Rina Locsin, where she zoomed into the culture of ukay-ukay in Baguio, she states that it is difficult to determine the exact date of when the ukay-ukay started in the country. But there have been notes from anthropologists like Lynne Milgram saying that 'access to secondhand clothing already grew after World War II in Southeast Asia.'"

Dugang pa ni Locsin, "this period after the second world

war coincides with the time the UN Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA) gave billions of dollars worth of relief to Asia, which was around 1943 and 1949."

Sa ato pa, ang terminong unra way duhaduha nga naggikan diay sa UN Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA). Sa maong panahon, ang segunda manong mga baligya misapang pag-ayo ug dali rang milukop sa tibook kalibotan.

"During the Great Depression," padayon sa nahisgotang artikulo, *"Mormons built their chains of thrift shops to create jobs that could help the poor. Stores like Goodwill Industries in the U.S. and Salvation Army in the U.K., both distributed by Methodist churches, have begun to be a viable place for buying cheap clothes."*

Dinhi sa Pilipinas, ang bulto sa mga ukay-ukay giingon nga didto gipamalit sa mga bodega sa Hong Kong nga matod pa, iyaha lagi sa Salvation Army. *"These are then shipped to the Philippines, which are sold at less than half of the prices of the already cheap Salvation Army pieces."*

Kon nganong mingkatap pag-ayo ang ukay-ukay, usa ra ang dayag nga hinungdan. Kini nagsusabot sa ekonomiya. Nga ang kanhi nagsugod lang sa "buhat sa kaluoy" (*charitable act*), karon nahimo nang usa ka dakong negosyo.

Niadlong 1980, pagsugod nakog latagaw diri sa Davao, maoy pagdagsa sa segunda manong mga baligya. Pero ang tawag nila ukay-ukay na. Inigsuweldo, dili gyod mi mosipat pagpangudto sa ukay-ukayan. Makadala gyod mig *short*, *t-shirts* ug sapatos nga kanhi tag-P50 sentalob pa.

Daghan kog kasinatian bahin aning pagpamalit og ukay-ukay. Gradwesyon kadto sa *college* sa akong anak. Ingon sa akong anak nga ang ipaso itom nga pantalon paresan sa barong. Iyang gisabay una ang himanger nga mga itom nga pantalon nako, ug iyang gikaha ang Lee nga brand. "Kini ang isuot, Pa, kay nindot," ingon niya. "Okey," tubag nako nga naa pa untay ihunghong kay lagi ukay-ukay man to pero branded.

Dunay panatigom ang among simbahan sa First Missionary Baptist sa Digos City. Naglibog kog unsay akong ipres sa maong nga pantalon. Miapil nag pili akong asawa. "Kini, Key, kay

nindot," pasiaw niya. Ug tuod man, mao gyoy akong giisul-ob kay posturawo kong tan-awon, pero ukay-ukay diay to.

Usa ka higayon, dihang nangukay kos palengke, akong namatikdan ang usa ka babaye nga nagsige og pangukay sa mga bag, abri sa borsa, siper, kuot-kuot sa salad. Unya kaha na pod og lain, ukay-ukay sa tanang display. Iyang kuoton og maayo ang mga borsa. "Unsa diay gipangita nimong bag, Madam?" hinay

nakong hunghong niya. Mingisi. "Nangita kog *dollar*, Sir," pasiaw niyang tubag. Miskreto siyag sulti nako nga nakakuha na siyag 20 *dollar* sa usa ka bag sa nangagi niyang pagpangukay. Misuon sad kog panguat sa mga bolsa sa pantalon, sa mga bag basin sad og suwertehon.

Estorya pod sa akong kompare nga ang iyang asawa namalit og kurtina aron monimlot ang ilang balay. Ukay-ukay na lang ang napli. Apan dakong suwerte kay samtang naglaba iyang asawa, dihay katingad-an nga iyang namatikdan; may gamatyang gitahi sa sidsid. Pagbulik pa nila, diyamante diay.

Pagkabarato na man gyod sa ukay-ukay ron diri— kon bag-ong abri, tag-P150 ngadto sa P200 ang pantalon, P50 ngadto sa P100 ang *short* ug *t-shirts* depende sa klase. Inig-abot sa ikatulong adlaw, ila nang *i-bargain* sa tag-P35 ang tanang klase (tulo uska gatos). Unya sa sunod adlaw P25 na. Ang kinaiwitan, tag-P10 na lang aron mahurot, kay pagkaugma mag-abri na pod silag bag-o.

Diri sa Digos, atbang sa *parking area* sa dako nga merkado, mobida ang tanang klase ng ukay-ukay sugod sa pagkahayag sa sayong kabuntagon hangtod sa alas nuybe, kay medyo init na. Dinhi magpansiook ang mamalitay, kay gikan sa isdaan, matental gyod paghapit sa ukay-ukay.

Diri pod sa Rizal Avenue, atbang sa Digos

City National High School, modagsa ang ukay-ukay sugod sa pagkangitngit sa kahaponon sa mga *sidewalk* hangtod nas alas dose kay hayag man kaayo ang kalye sa gabii. Duna ganiy mangukay og dinaghan para sa *buy and sale*.

Niinng panahon karon, wa to maglisod sa pamiste, ang mga pobre makasul-ob og medyo desente basta kuging mangukay. Apan baya ang ukay-ukay dili lang sa mga pobre kondili para sa tanan. Kini ray baligya nga wa momahal.

Na hala, mangukay ta. Ukay-ukay makalipay, kon makapili kag pisay.—

Diyos-diyos na lang aron mahurot.

Ukay-ukayan sa Palengke sa Digos.

UKAY UKAY MAKALIPAY

NI FELIX B. DARAY

HUKOM SA 'MAGUINDANAO MASSACRE' GIKAHINAMAN

Mga walay trabaho makapahimulos sab sa Universal Health Care

MALAMON si 2nd District Maguindanao Rep. Zaid Mangudadatu nga masilotan na ang mga suspek sa Maguindanao Massacre sa dili pa matapos ang termino ni Presidente Rodrigo Duterte aron mahatagan ug hustiya ang ilang pamilya, ubang mga biktima ug ang kabanayan niini.

Sumala ni Mangudadatu, nasulti na ni Duterte nga gusto niyang (Duterte) mapakanaog na niining tuiga ang hukom batok sa mga suspek sa massacre aron mapasakaan na sila og kaso.

Miingon sab ang kongresista nga bisan siyam ka tuig na ang nakalabay human sa dugoon nga trahedyo, magpabilin pa gihapon ang kasakit nga gibati sa mga pamilya sa mga biktima samtang dili pa nila makab-ot ang hustiya. Nagtuo sab siya nga pinatag na lang sa tabang ni Pres. Duterte mahimong mopatigbabaw ang hustiya sa atong nasod.

Kahinumdoman nga kaniadtong Nobiyembre 23, 2009 nahitabo ang pagmasaker sa Barangay Salman, Ampatuan, Maguindanao, diin nakalas ang 58 ka tawo lakip ang mga taga media nga nag-cover sa pagduso og Certificate of Candidacy ni Gov. Ismael Mangudadatu.

Lakip sa mga nangumatay ang asawa ni Gov. Mangudadatu nga si Genelyn, igsoon ni Congressman Mangudadatu ug uban pang mga kabanayan.— TNB

Labi pang gihigpitan ang pagtrabaho sa mga langyaw dinhi sa Pilipinas

GIPALIG-ON sa Kamara sa ikatulo ug peyнал nga pagbasa ang balaoron nga naghiipit sa regulasyon sa pagtrabaho sa mga langyaw sa Pilipinas. Gumikan kini sa isyu sa pagdagsang og pagdaghan sa mga trabahanteng insek dinhi sa nasod. Kining maong balaoron nga House Bill 8368 gipaboran sa 215 ka kongresista nga walay mitulong nga amyendahan ang Labor Code.

Ubos sa nasoyng balaoron, sundon ang *labor market test* isip maoy basehan sa pagsusi kon wala bay Pinoy nga kalipikado ug angayan nga motrabaho sa mga trabaho nga ang mga langyaw unta ang patrabahoon.

Aduna lay exemption niini alang sa sektor kon dako gayod ang kakulang sa mga trabahanteng Pinoy.

Nahilitad sab nga kon si kinsa man ang langyaw nga mahatagan sa Labor Department og *employment permit* obligado nga itakli ang ilang skills ug teknolohiya sa mga Pinoy agad sa itakdang panahon.

Dili sab sila mahimong ibalhin og trabaho nga walay pagtugot og permiso gikan sa Department of Labor and Employment (DOLE).

Ang mga langyaw ug ang ilang employer nga makasupag og mosupag niini pamtalhon og P50,000 ngadto sa P100,000 ug hayon mapreso hangtod sa unom ka tuig ug ideport pagkahuman sa ilang sentensya.— TNB

BISAN ang mga walay trabaho o mga estambay makapahimulos usab sa Universal Health Care (UHC) nga programa sa gobyerno kon mahimo na unya kining hingpit nga balaod. Gipanguro kini ni Sen. JV Ejercito kinsa maoy *principal author* ug *sponsor* sa Senate Bill No. 1896 o "Universal Health Care for All Filipinos Act" human nga nauprobahan sa Bicameral Conference Committee ang gihiusang bersiyon sa maong balaoron sa Senado ug Kamara dili pa lang dagay sa pagsulat niini.

"*Estambay o yang walang trabaho, mayaman, mahirap, basta Pilipino siya, covered siya ng national health insurance program sa ilalim ng UHC,*" pasabot ni Ejercito.

Gikinahanglan na lamang nga ratipikahan ang balaoron sa dili pa ipadala sa Malacañang aron mapirmahan ni Presidente Duterte.

Ubos sa UHC, ang tanang Pilipino mahimong magpamtambal sa mga publikong tambalanan og bisan gani sa pribadong ospital nga *accredited* sa PhilHealth. Ug gawas sa galastohan sa pagpaospital, mahimong "*affordable*" na pod ang buyad sa *primary health care* sama sa pagpa-check-up ug *laboratory procedures* tungod kay abagahon man sa gobyerno ang mga galastohan alang niini.— TNB